

УДК 342.9

DOI: 10.15587/2523-4153.2024.320800

ЗАХИСТ ПРАВ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ: ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

О. І. Панченко, К. М. Куркова, Л. В. Сорока

Taxation is an important element of any state's functioning, because it is taxes that form the main part of revenues to the budget. The article is devoted to the analysis of administrative and legal regulation of the protection of the taxpayers' rights in Ukraine. It is noted that the protection of the taxpayers' rights is the most important prerequisite for the functioning of the tax system as a whole. The work examines the key legal acts regulating the taxpayers' rights. Special attention is paid to the rights, which are divided into the following groups: the right to information, the right to defend and appeal decisions, the right to privacy, the right to tax benefits and exemptions, the right to participate in tax audits, the right to choose, the right to open access to information and the use of electronic means of communication. Such a distribution makes it possible to clearly define directions for improving the administrative and legal mechanism of protection and tax policy in general. The administrative and legal mechanism for protecting the taxpayers' rights is considered; its main elements are: regulatory framework, actors, methods and means of appeal, principles, etc. The methods and means of appeal are delineated, and their importance in the process of protecting the rights of taxpayers is indicated. The main principles of administrative and legal protection, including general and special ones, are highlighted. The example of protecting the taxpayers' rights in the part of appeals of decisions when studying the relevant decisions of the Supreme Court is provided. The importance of constant analysis and adaptation of tax legislation to modern conditions to ensure legal stability and transparency of the tax system is stressed. The study highlights the value of administrative and legal protection of taxpayers, outlines the main principles and mechanisms of protection, and underlines the significance of Supreme Court's decisions in forming legal practice in this area

Keywords: taxpayers, control bodies, administrative appeal, judicial appeal, rights and interests, tax legal relations

How to cite:

Panchenko, O., Kurkova, K., Soroka, L. (2024). Protection of taxpayers' rights: peculiarities of administrative and legal regulation. ScienceRise: Juridical Science, 3 (29), 34–40. <http://doi.org/10.15587/2523-4153.2024.320800>

© The Author(s) 2024

This is an open access article under the Creative Commons CC BY license hydrate

1. Вступ

Процес оподаткування є важливим елементом функціонування будь-якої держави, адже саме податки формують основну частину надходжень до бюджету. Завдяки податкам фізичних осіб і бізнесу нашій країні вдається фінансувати різноманітні потреби – від оборони та безпеки до освіти [1]. Водночас, без урахування прав та обов'язків суб'єктів у цьому процесі неможливо провадити відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів.

Платники податків є одним із суб'єктів податкових правовідносин. Їх права та обов'язки передбачені національним законодавством. Але найголовнішою умовою стабільного розвитку системи оподаткування й дотримання прав та свобод людини у цій системі є не лише законодавче закріплення, а й чіткі правові механізми захисту.

Саме правовий захист є однією із функцій держави і передбачає встановлення в законах та інших нормативно-правових актах прав, гарантій і компенсацій для заношеної нами категорії, інших заходів захисту, а також спосіб їх реалізації. Такий підхід забезпечує баланс між інтересами держави та платників податків. Захисна функція тут може розглядатися як певна інтелектуально-творча діяльність (або ж процес), що має на меті відновлення порушених прав та відшкодування шкоди, завданої протиправними діями або бездіяльністю органів державної влади у сфері оподаткування.

Однією з таких норм є ст. 55 Конституції України [2]. Та чи насправді платники податків користуються цим правом; які ще існують способи та засоби захисту прав окресленої групи в адміністративно-правовому полі та який механізм їх регулювання – усі ці питання є предметом розгляду цієї статті.

2. Літературний огляд

Теоретичною основою дослідження є наукові праці у сфері адміністративного права, адміністративного судочинства, а також суміжних галузей права.

Так, Заверуха О. вивчає гарантії та механізми захисту прав платників податків через призму урахування міжнародного досвіду шляхом внесення відповідних змін до національного законодавства [3].

Березенко І. звертає увагу на наявність колізій у чинному законодавстві, що звужують право платників податків для реалізації свого права на адміністративне та судове оскарження рішень контролюючих (податкових) органів [4].

Пряміцин К., досліджуючи питання поновлення прав платників податків, приходять до висновку, що у правовому полі поняття «захисту прав» та «поновлення прав» для платників податків не розділені, що і призводить до неефективності правового регулювання у цій сфері (2019) [5].

Козинець І. та Шпак А. у дослідженні «Правове регулювання захисту прав платників податків» (2017) аналізують сучасний стан законодавчого забезпечення та практичні аспекти захисту прав платників податків. Також науковці звертають увагу на можливість застосування медіації як засобу вирішення податкових спорів та захисту прав платників податків [6].

Важливим, на нашу думку, напрацюванням з цієї проблематики є навчальний посібник «Адміністративно-правовий захист прав платників податків» (2021). У ньому приведено комплексний аналіз теоретичних, методологічних і практичних проблем у галузі правового та організаційного регулювання захисту прав платників податків адміністративно-правовими засобами [7].

Серед іноземних науковців, які досліджували різноманітні аспекти захисту прав платників податків, можемо назвати З. Чана, який розглядав механізм їх охорони в умовах швидкого поширення інформації [8] та П. Пістона, який висвітлює особливості такого захисту під час автоматичного обміну інформацією [9].

Вивчення досвіду європейських країн продемонструвало, що для більшості з них характерна трьохрівнева система захисту тих, хто сплачує податки: конфіденційна обробка персональних даних, залучення платників податків до процесів ЕОІ та право на відшкодування шкоди у разі порушення їх прав [8].

Крім того, наголошується на важливості міжнародного співробітництва у рамках розвитку та покращення податкових систем держав-учасників відповідних міжнародних договорів у цій сфері (наприклад, Рамкова конвенція ООН про міжнародне податкове співробітництво, яка спрямовує та координує міжнародну податкову політику) [9].

Не зважаючи на достатньо велику кількість праць, присвячених цій проблематиці, обрана нами тема потребує додаткового дослідження. Дійсно, платники податків не завжди знають, як правильно захищати порушені права у сфері справляння податків і зборів. Це може бути пов'язано з недостатньою обізнаністю, колізіями у законодавстві та його швидкою зміною, корупцією, воєнним станом та іншими суб'єктивними та об'єктивними чинниками.

2. Мета та завдання дослідження

Мета дослідження – вивчення особливостей адміністративно-правового регулювання захисту прав платників податків.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

1. Визначити сутність правового захисту прав платників податків;
2. Класифікувати права платників податків на основі вивчення відповідних нормативно-правових актів;
3. Встановити, що є механізмом захисту прав платників податків;
4. Окреслити принципи, на яких ґрунтується адміністративно-правовий механізм захисту платників податків;
5. Визначити важливість механізму захисту прав платників податків для забезпечення злагодженого процесу справляння податків.

3. Матеріали і методи

Метод герменевтики та догматичний метод використані у процесі тлумачення текстів законодавчих актів (Конституція України, Податковий кодекс, Митний кодекс, Кодекс адміністративного судочинства) та матеріалів наукових праць вітчизняних та зарубіжних науковців, в яких розкривається предмет дослідження. Метод систематизації та групування уможливив виокремлення відповідних груп прав платників податків. За допомогою діалектичного та логічного методів визначено та розмежовано співвідношення понять «спосіб» та «засіб» оскарження, виокремлено понятійний апарат визначеної проблеми. Статистичний та соціологічний методи були застосовані під час аналізу рішень Верховного Суду, в яких відображено тлумачення та застосування законодав-

чих норм, пов'язаних із захистом прав платників податків. Метод узагальнення сприяв у формулюванні відповідних висновків та пропозицій.

4. Результати дослідження та їх обговорення

Неупереджене податкове законодавство, прозорі процедури діяльності та належний адміністративно-правовий захист є фундаментальними елементами, що сприяють формуванню довіри між всіма суб'єктами оподаткування. Тому важливо, щоб платники податків не лише знали свої обов'язки, але й були обізнані про свої права, та мали можливість їх захищати.

Права платників податків закріплені в різних нормативно-правових актах, які визначають взаємовідносини між державою та громадянами у сфері справляння податків та зборів. Знання та реалізація цих прав забезпечують не лише захист інтересів платників податків, але й сприяють зменшенню податкових спорів та покращенню функціонування податкової системи в цілому.

Основоположним законодавчим актом, що закріплює права та обов'язки платників податків, є Податковий кодекс України. Аналізуючи ст. 17 цього акту, в якій міститься перелік прав платників податків, ми прийшли до висновку, що їх можна розділити на наступні умовні групи:

Право на інформацію, що включає у себе: безоплатно отримувати у контролюючих органах, у тому числі і через мережу Інтернет, інформацію про податки та збори і нормативно-правові акти, що їх регулюють, порядок обліку та сплати податків та зборів, права та обов'язки платників податків, повноваження контролюючих органів та їх посадових осіб щодо здійснення податкового контролю (п. 1) [10];

Право на захист та оскарження рішень, що включає у себе: представляти свої інтереси в контролюючих органах самостійно, через податкового агента або уповноваженого представника (п.2); оскаржувати в порядку, встановленому Податковим кодексом, рішення, дії (бездіяльність) контролюючих органів (посадових осіб), у тому числі надану йому у паперовій або електронній формі індивідуальну податкову консультацію, яка йому надана, а також узагальнюючу податкову консультацію (п.7); на повне відшкодування шкоди, заподіяної незаконними діями (бездіяльністю) контролюючих органів (їх посадових осіб), у встановленому законом порядку (п.11) [10];

Право на конфіденційність, під яким розуміється: нерозголошення контролюючим органом (посадовими особами) відомостей про такого платника без його письмової згоди та відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, державну, комерційну чи банківську таємницю та стали відомі під час виконання посадовими особами службових обов'язків, крім випадків, коли це прямо передбачено законами (п.9) [10];

Право на податкові пільги та звільнення, що включає право: користуватися податковими пільгами за наявності підстав (п.4); одержувати відстрочення, розстрочення сплати податків або податковий кредит (п.5); на залік чи повернення надміру сплачених, а також надміру стягнутих сум податків та зборів, пені, штрафів (п.10) [10];

Право на участь у податкових перевірках: бути присутнім під час проведення перевірок та надавати пояснення з питань, що виникають під час таких перевірок, та за власною ініціативою пояснення з питань, що не запитувалися контролюючим органом, ознайомлюватися та отримувати акти (довідки) перевірок, проведених контролюючими органами, перед підписанням актів (довідок) про проведення перевірки, у разі наявності зауважень щодо змісту (тексту) складених актів (довідок) підписувати їх із застереженням та подавати контролюючому органу письмові заперечення в порядку (п.6); вимагати від контролюючих органів проведення перевірки відомостей та фактів, що можуть свідчити на користь платника податків (п.8) [10];

Право на вибір: обирати самостійно метод ведення обліку доходів і витрат(п.3); самостійно обирати спосіб взаємодії з контролюючим органом в електронній формі через електронний кабінет (п.12); надавати за власною ініціативою письмові пояснення та/або документи щодо обставин, які підтверджують відсутність його вини у вчиненому податковому правопорушенні, в порядку, встановленому Податковим кодексом (п.15) [10];

Право на відкритий доступ до інформації та користування засобами електронного зв'язку: реалізовувати через електронний кабінет права та обов'язки, передбачені Податковим кодексом та які можуть бути реалізовані в електронній формі засобами електронного зв'язку (п.13); подавати декларацію та інші документи в паперовій формі у разі виникнення технічних та/або методологічних помилок чи технічного збою в роботі електронного кабінету (наявність помилки/збою має бути підтверджена технічним адміністратором та/або методологом електронного кабінету, або згідно з повідомленням на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, або рішенням суду), якщо подання таких документів в електронній формі не є обов'язковим відповідно до Податкового кодексу (п.14); відкрито застосовувати технічні прилади і технічні засоби, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засоби фото- і кінозйомки, відеозапису; відкрито здійснювати звукозапис, фото-, відеофіксацію (відеозйомку), накопичувати та використовувати таку мультимедійну інформацію (фото, відео-, звукозапис) під час

проведення перевірок (п.16); взаємодіяти з контролюючим органом у режимі відеоконференції у випадках, передбачених Податковим кодексом, з метою надання усних пояснень (п.17) [10].

Такий розподіл дозволяє зробити кілька важливих висновків. По-перше, систематизація прав платників податків сприяє кращому розумінню їхнього змісту та значення. Такий підхід допомагає виявити ключові аспекти, на які слід звертати особливу увагу для забезпечення їх ефективного захисту. По-друге, аналіз прав платників податків підкреслює важливість дотримання принципів справедливості, рівності, прозорості та законності у податкових відносинах. Забезпечення цих принципів сприяє підвищенню довіри до податкової системи, зменшенню кількості податкових спорів. По-третє, чітке визначення та розуміння прав платників податків допомагає забезпечити їх реальний захист на практиці. Це підвищує правову обізнаність платників податків, дозволяє їм ефективніше захищати свої інтереси та сприяє побудові більш прозорих і справедливих податкових відносин. І, нарешті, розподіл прав на групи дає можливість більш чітко визначити напрями вдосконалення податкової політики та адміністративно-правових механізмів захисту.

Механізм захисту платників податків – це сукупність нормативно-правових інструментів, процедур та організаційних заходів, спрямованих на забезпечення та дотримання прав платників податків. Цей механізм включає як законодавчі, так і адміністративні компоненти. Основними серед них є:

Нормативно-правова база. Право платників податків захищати свої права передбачено Конституцією України [2], Податковим кодексом України [10], Кодексом адміністративного судочинства України [11], наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку оформлення і подання скарг платниками податків та іншими особами та їх розгляду контролюючими органами» [12]; Митним кодексом України (окремими положеннями) [13]; чинними міжнародними договорами; нормативно-правовими актами, прийнятих на підставі виконання положень Податкового кодексу; рішеннями органів місцевого самоврядування тощо. Вказані законодавчі акти слугують орієнтиром у встановленні та дотриманні порядку щодо захисту прав суб'єктів оподаткування.

Суб'єкти, що здійснюють захист платників податків. Ними є: контролюючі органи (центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, його територіальні органи), митні органи (центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, його територіальні органи), суди, уповноважений представник Ради бізнес-омбудсмена. Найголовнішими, на нашу думку, є контролюючі органи та суди, оскільки саме вони мають найширше коло повноважень у цій сфері.

Одним із важливих компонентів механізму захисту прав платників податків є *способи та засоби оскарження*. Досить часто науковці ототожнюють вказані поняття, але ми вважаємо, що їх необхідно розмежовувати.

Способом є «міра примусового характеру або можливість, які надані суб'єкту захисту законодавством, за допомогою яких здійснюється припинення, запобігання, усунення порушень права або його відновлення та (або) компенсація втрат. Тобто спосіб показує яким шляхом платник податків хоче досягти мети» [7, с. 12]. Так, відповідно до ст. 56 Податкового кодексу України, рішення, прийняті контролюючим органом, можуть бути оскаржені в адміністративному або судовому порядку [10]. Адміністративний та судовий порядок тут виступають *способами оскарження*.

Засобом же є інструмент, знаряддя, за допомогою якого особа здійснює захист. Це може бути позов та скарга [7, с. 12]. Наприклад, у разі, якщо платник податків вважає, що контролюючий орган неправильно визначив суму грошового зобов'язання або прийняв будь-яке інше рішення, що суперечить законодавству або виходить за межі повноважень контролюючого органу, встановлених Податковим кодексом або іншими законами України, він має право звернутися зі скаргою про перегляд цього рішення до контролюючого органу вищого рівня [10]. *Засобом (інструментом) оскарження* у цьому випадку є скарга.

Таким чином, необхідно розділяти поняття способу та засобу оскарження для розуміння механізму захисту та його відповідного використання на практиці.

Наступним компонентом є *принципи забезпечення захисту прав*, які також відіграють одну з головних ролей під час правозахисного процесу. Як зазначає Кучерявенко М., «принципами у даному випадку є керівні положення права, вихідні напрями, основні начала, що визначають суть усієї системи, галузі або інституту права, які набувають основоположного значення при формуванні правозастосовчої практики [14, с. 139]. І ми погоджуємося з цією думкою, адже саме принципи формують основу для діяльності органів у сфері справляння податків і зборів, та забезпечують налагодженість відносин між державою та платником податків. Серед основних засад у цій сфері найголовнішими є верховенство права, законність, прозорість та відкритість, рівність тощо. Вони є загальними принципами правового регулювання, яких необхідно дотримуватись під час провадження будь-яких правовідносин.

Крім того, законодавством передбачені спеціальні принципи, на яких ґрунтується податкове законодавство, до яких входить: загальність оподаткування, рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації, невідворотність настання визначеної

законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства; презумпція правомірності рішень платника податку, фіскальна достатність, соціальна справедливість, економічність оподаткування, нейтральність оподаткування, стабільність, рівномірність та зручність сплати, єдиний підхід до встановлення податків та зборів (стаття 4 ПК) [10].

Загальні та спеціальні принципи тісно пов'язані, оскільки вони визначають правові стандарти, у межах яких права платників податків реалізуються та захищаються. Наприклад, Верховний Суд, розглядаючи податкові спори, відіграє вирішальну роль у забезпеченні дотримання вказаних принципів. Саме у рішеннях Верховного Суду можна знайти тлумачення та застосування законодавчих норм, пов'язаних із захистом прав платників податків, що є важливими для адміністративно-правової практики.

Так, у постанові КАС ВС від 21 лютого 2020 року у справі №826/17123/18 про процедурні порушення під час податкової перевірки прописано: «судова палата з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду формулює правовий висновок, відповідно до якого *незалежно від прийнятого платником податків рішення про допуск (недопуск) посадових осіб до перевірки, оскаржуючи в подальшому наслідки проведеної контролюючим органом перевірки у вигляді податкових повідомлень-рішень та інших рішень, платник податків не позбавлений можливості посилається на порушення контролюючим органом вимог законодавства щодо проведення такої перевірки, якщо вважає, що вони зумовлюють протиправність таких податкових повідомлень-рішень*. [...] у разі якщо контролюючим органом була проведена перевірка на підставі наказу про її проведення і за наслідками такої перевірки прийнято податкові повідомлення-рішення чи інші рішення, то цей наказ як акт індивідуальної дії реалізовано його застосуванням, а тому його оскарження після допуску платником податків посадових осіб контролюючого органу до проведення перевірки не є належним способом захисту права платника податків, оскільки наступне скасування наказу не може призвести до відновлення порушеного права. *Належним способом захисту порушеного права платника податків у такому випадку є саме оскарження рішення, прийнятого за результатами перевірки*» [15].

У цьому рішенні судова палата Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду фактично відступила від попередньої практики Верховного Суду про те, що саме на етапі допуску до перевірки суб'єкт господарської діяльності може поставити питання про необґрунтованість її призначення та проведення, *реалізувавши своє право на захист від безпідставного здійснення податкового контролю щодо себе* [16].

Таким чином, вказана постанова закріплює принципи законності та справедливості, забезпечуючи належний захист прав платників податків через чітке застосування правових механізмів. Це співвідноситься також із положенням статті 81 Податкового кодексу у частині недопущення посадових (службових) осіб контролюючого органу до проведення документальної виїзної або фактичної перевірки у разі неперед'явлення або ненадіслання у випадках, визначених Податковим кодексом, платнику податків (його посадовим (службовим) особам або його уповноваженому представнику, або особам, які фактично проводять розрахункові операції) перелічених у статті документів або пред'явлення зазначених документів, що оформлені з порушенням вимог [10].

Загалом, практика Верховного Суду демонструє поступовий розвиток нових критеріїв до забезпечення захисту прав платників податків і акцентує увагу на необхідності реального та об'єктивного підходу до вирішення спорів, що виникають під час адміністративно-правового захисту.

З огляду на обмеження в розмірі наукової статті, нами були розглянуті лише два рішення Верховного Суду України, в яких відображено тлумачення та застосування законодавчих норм, пов'язаних із захистом прав платників податків. Перспективами подальших досліджень є вивчення критеріїв забезпечення захисту прав платників податків, які містяться у практиці цього вищого органу судової влади.

5. Висновки

На основі викладеного вище можна зробити наступні висновки:

1. Правовий захист прав платників податків передбачає встановлення в законах та інших нормативно-правових актах прав, гарантій та компенсацій (адміністративне та судове оскарження) для останніх, а також способів їх реалізації на практиці.

2. Права платників податків це сукупність правових можливостей. Згідно з результатами проведеного аналізу законодавства, їх можна поділити на наступні: право на інформацію, право на захист та оскарження рішень, право на конфіденційність, право на податкові пільги та звільнення, право на участь у податкових перевірках, право на вибір, право на відкритий доступ до інформації та користування засобами електронного зв'язку.

3. Механізми захисту описаних нами прав платників податків – це сукупність нормативно-правових інструментів, процедур та організаційних заходів, спрямованих на забезпечення та до-

тримання прав платників податків. Одним із важливих компонентів механізму захисту прав платників податків є способи та засоби оскарження. способом оскарження є адміністративний та судовий порядок, а засобом – подання скарги, заяви, позову тощо.

4. Основним базисом, на якому ґрунтується адміністративно-правовий механізм захисту прав платників податків, є загальні та спеціальні принципи: верховенство права, законність, прозорість, гласність, рівність усіх платників перед законом, недопущення дискримінації, фінансова достатність, соціальна справедливість, рівномірність та зручність сплати тощо. Тлумачення норм законодавства у сфері справляння податків та зборів, в тому числі дотримання принципів захисту прав платників податків, висвітлюється в рішеннях Верховного Суду. Вони є орієнтирами для правильного застосування законодавчих норм на практиці.

5. Процес оподаткування є важливим елементом функціонування правової держави. Для забезпечення злагодженого процесу справляння податків і зборів в країні необхідно мати чіткий правовий механізм захисту, що є суттєвим елементом будь-яких правовідносин, оскільки саме захист прав платників податків сприяє справедливості, правовій визначеності та довірі до податкової системи.

Конфлікт інтересів

Автори декларують, що не мають конфлікту інтересів стосовно даного дослідження, в тому числі фінансового, особистісного характеру, авторства чи іншого характеру, що міг би вплинути на дослідження та його результати, представлені в даній статті.

Фінансування

Дослідження проводилося без фінансової підтримки.

Доступність даних

Рукопис не має пов'язаних даних.

Використання засобів штучного інтелекту

Автори підтверджують, що не використовували технології штучного інтелекту при створенні представленої роботи.

Література

1. Супівська, С. (2024). Повинен знати кожен українець: на що йдуть гроші платників податків. *Новини PRO*. Available at: <https://novyny.pro/news/biznes/povinen-znati-kozhen-ukrajinec-na-shcho-ydut-groshi-platnikiv-podatkiv-2304.html> Last accessed: 15.07.2024
2. Конституція України (1996). № 254к/96-вр. 28.06.1996. *Відомості Верховної Ради України*, 30, Ст. 141. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Заверуха, О. (2023). Способи захисту платників податків у контексті реалізації гарантій забезпечення їх законних інтересів. *Публічне право*, 2 (50), 46–53. <https://doi.org/10.32782/2306-9082/2023-50-5>
4. Березенко, І. (2019). Сучасний стан реалізації захисної функції в Податковому праві України. *Вісник Академії Праці, Соціальних Відносин і Туризму*, 2, 27–35. <https://doi.org/10.33287/11202>
5. Пряміцин, К. (2019). До розуміння поняття «поновлення прав платників податків». *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*, 5, 128–131. <https://doi.org/10.15421/391971>
6. Козинець, І. Г., Шпак, А. В. (2017). Правове регулювання захисту прав платників податків. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*, 6 (2), 91–94.
7. Ковалів, М. В., Єсімов, С. С., Проць, І. М. та ін. (2021). *Адміністративно-правовий захист прав платників податків*. Львів: СПОЛОМ, 240.
8. Peeters, B., Chen, Z. (2022). Article: A Study on the Protection of Taxpayer Rights in an Era of Enhanced Exchange of Information: How Can the Chinese Approach Be Improved? *Intertax*, 50 (8/9), 579–603. <https://doi.org/10.54648/taxi2022058>
9. Pistone, P., Lazarov, I., Turina, A. (2024). Automatic Exchange of Information and the Protection of Taxpayers' Rights. *Towards a New Multilateral Multi-Tiered Architecture*. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4760152>
10. Податковий кодекс України (2010). Закон України № 2755-VI. 02.12.2010. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2755-17>
11. Кодекс адміністративного судочинства України (2005). Закон України № 2747-IV. 06.07.2005. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
12. Про затвердження Порядку оформлення і подання скарг платниками податків та іншими особами та їх розгляду контролюючими органами (2015). Наказ Міністерства Фінансів України № 916. 21.10.2015. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1617-15#Text>
13. Митний кодекс України (2012). Закон України № 4495-VI. 13.03.2012. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

14. Кучерявенко, М. П. (2004). Курс податкового права. Т. 2: Введення в теорію податкового права. Харків: Легас, 600.
15. Постанова Верховного Суду у складі судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Касаційного адміністративного суду від 21 лютого 2020 року у справі № 826/17123/18 (2020). Available at: <https://verdictum.ligazakon.net/document/87929522>
16. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 8 вересня 2021 року у справі № 816/228/17 (2021). Available at: <https://verdictum.ligazakon.net/document/100022843>

Received 06.08.2024

Accepted 17.09.2024

Published 30.09.2024

Ольга Іванівна Панченко*, кандидат юридичних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник, відділ науково-правових експертиз та законопроектних робіт, Науково-дослідний інститут публічного права, вул. Г. Кірпи, 2А, м. Київ, Україна, 03035

Ксенія Миколаївна Куркова, доктор юридичних наук, професор, завідувач відділу, відділ науково-правових експертиз та законопроектних робіт, Науково-дослідний інститут публічного права, вул. Г. Кірпи, 2А, м. Київ, Україна, 03035

Лариса Володимирівна Сорока, доктор юридичних наук, професор, завідувач аспірантури і докторантури, Науково-дослідний інститут публічного права, вул. Г. Кірпи, 2А, м. Київ, Україна, 03035

*Corresponding author: Olha Panchenko, e-mail: olia.pan4encko@ukr.net